

Justis- og beredskapsdepartementet
Kriminalomsorgsavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref:
201304803-20

Dato:
28.05.2013

REGION NORDS HØRINGSUTTALELSE TIL RAPPORTEN "ALKOLÅS SOM ALTERNATIV TIL TAP AV FØRERRETT SOM EN DEL AV PROGRAM MOT RUSPÅVIRKET KJØRING"

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets brev av 1.3.2013 der det anmodes om uttalelse til rapporten "Alkolås som alternativ til tap av førerrett som en del av program mot ruspåvirket kjøring". Region nord har oversendt rapporten til alle våre enheter. Friomsorgskontorene i Sør-Trøndelag og Troms har svart, disse besvarelsene følger vedlagt.

Region nord har følgende merknader til rapporten:

- **Administrasjon og saksgang**

Kriminalomsorgen region nord støtter forslaget om å la politiet administrere ordningen. De sitter på myndigheten til å rekvirere personundersøkelser og tilbakekalle førerrett. Ved at politiet administrerer ordningen vil det kunne føre til at f.eks brudd går raskere gjennom rettssystemet.

Vi slutter oss ikke umiddelbart til arbeidsgruppens vurdering med tanke på følgende: *"muligheten for å få alkolås i seg selv vil kunne bidra til å få saken raskere behandlet av rettssystemet. Alkolås forutsetter samtykke, og det må antas at mange av dem som vil være aktuelle for alkolås dermed vil ha et insitament til å bidra til en hurtig behandling"*. Jfr pkt 4.3.

Vi vil være forsiktige med å overdrive effekten av denne motivasjonen. Arbeidsgruppen har i dette argumentet ikke tatt høyde for at mange av disse sakene allerede i dag avgjøres hurtig som tilståelsesdommer, også når det innhentes personundersøkelser med egnethetsvurdering for program mot ruspåvirket kjøring. Muligheten for et alternativ til tap av førerretten vil medføre at flere enn tidligere vil samtykke til å underkaste seg en personundersøkelse med egnethetsvurdering for program mot ruspåvirket kjøring og alkolås. I tillegg kreves det

legeundersøkelse. Alt i alt vil man måtte forvente en økt interesse fra de i målgruppa og en økt utålmodighet med tanke på å få saken raskt avgjort fordi det må avsies en straffedom før alkoholbetinget førerrett kan iverksettes. Dersom politiet og kriminalomsorg (friomsorgen) tilføres tilstrekkelige ressurser til å utføre disse oppgavene, kan en få den effektive saksbehandlingen som arbeidsgruppa beskriver.

Region nord finner det nødvendig å kommentere arbeidsgruppas forslag under punktet 5.13.2: ”*Oppfølging etter at program mot ruspåvirket kjøring er gjennomført*”. Arbeidsgruppa foreslår her at kriminalomsorgen får ansvar for oppfølging av domfelte hele perioden med alkoholbetinget førerrett, dvs etter at straffegjennomføringen er avsluttet og etter endt prøvetid. ”*Friomsorgsansatte med ansvar for gjennomføring av program mot ruspåvirket kjøring er skolert i å gjennomføre individuelle samtaler som har til hensikt å øke motivasjonen til å avstå fra å kjøre ruspåvirket. Ved å delta i program mot ruspåvirket kjøring har den domfelte gjennom deltakelse både i de individuelle samtalene og gruppesamlingene, startet en endringsprosess knyttet til det å kjøre ruspåvirket. Domfelte har også i denne perioden fått tildelt en fast saksbehandler ved friomsorgskontoret som kjenner domfelte gjennom samtaler hver 14.dag over en periode på 10 måneder. For å sikre en kontinuitet og en progresjon i denne endringsprosessen, er det derfor hensiktsmessig at kriminalomsorgen får ansvaret for oppfølging etter at straffegjennomføringen er avsluttet etter endt prøvetid. Arbeidsgruppen mener det er gode grunner som taler for at kriminalomsorgen har en videre oppfølging av deltakerne, og at dette kan bidra til forebygging av nye straffbare handlinger av samme art.*”

Arbeidsgruppa skriver videre at ettervern og oppfølging av straffedømte er områder kriminalomsorgen har lang erfaring og stor kompetanse på, og at holdningsskapende arbeid er friomsorgens kjernevirksomhet.

Arbeidsgruppa opphøyer kriminalomsorgens rolle til å være at så stor betydning at kontakt/straff ut over endt straffegjennomføring er akseptabelt. Arbeidsgruppa ignorerer at friomsorgen driver med straffegjennomføring overfor personer dømt til program mot ruspåvirket kjøring og at relasjonsbygging er et arbeidsverktøy og ikke selve kjerneoppgaven. Arbeidsgruppa har fullstendig utelatt andre aktørers oppgaver og ansvar overfor domfelte. Det hoppes bukk over intensjonen med tilbakeføringsgarantien og normalitetsprinsippet med dette forslaget. Kriminalomsorgen skal legge til rette for at domfelte og innsatte får den hjelp til har behov for i sin hjemkommune og i spesialisthelsetjenesten. Den kommunale rustjenesten og spesialisthelsetjenesten er de rette til å ivareta disse domfelte etter endt straffegjennomføring. Kartlegging av behandlingsbehov og kontakt opp mot spesialisthelsetjenesten skjer under gjennomføring av program mot ruspåvirket kjøring. Det er her naturlig å knytte kontakt med det tjenesteapparatet som er best i stand til å ivareta domfeltes behov også når straffegjennomføringen er ferdig. Den kommunale rustjenesten og spesialisthelsetjenesten vil være de som er best skolert til å jobbe med motivasjonen til å avstå fra å kjøre ruspåvirket i årene som kommer etter endt straffegjennomføring. Kriminalomsorgen bør bruke sine ressurser på de som er under straffegjennomføring eller skal gjennomføre personundersøkelse.

Kommentarer til pkt 4.2.4 ”Domfelte må selv dekke utgiftene til alkoholås”.

For å unngå at ordningen blir oppfattet som en lettvinnt måte å unngå tap av førerretten på, er egenbetaling et viktig argument. Region nord savner for øvrig en problematisering av hvorvidt domfeltes betalingssevne skal kartlegges. For mange husholdninger vil et månedlig innhugg på 1300 kr være belastende. Det vil være svært uheldig om domfelte opparbeider seg gjeld og betalingsproblemer i forbindelse med leie/leasing av alkoholås. Kriminalomsorgen kan ikke ignorere muligheten for at dette kan skje. Personundersøkelsen kan avdekke domfeltes vurdering av egen økonomiske situasjon, men muligheten for å beholde førerkortet kan medføre at egenvurderingen ikke nødvendigvis er i tråd med virkeligheten. Region nord ønsker å få belyst hvor inngående friomsorgen skal være i kartlegging av betalingssevne og kredittvurdering i forbindelse med personundersøkelsen.

Kommentarer til pkt 5.16 ”Brudd på reglene for program mot ruspåvirket kjøring”

”Arbeidsgruppen mener at bruddreglene for program mot ruspåvirket kjøring bør vurderes endret, slik at det må foreligge gjentatte tilfeller av ”ugrunnet fravær” før gjennomføringen av program stanses.” Arbeidsgruppen begrunner dette med at: ”en så streng regel generelt er uønsket sett ut i fra et rehabiliteringsperspektiv. Generelt sett er det gode grunner som taler for å gi muligheten til å rette opp en feil - om feilen ikke er for grov. I de aktuelle sakene anser vi at ett tilfelle av ugrunnet fravær bør kunne tolereres.”

Det ligger i arbeidsgruppens mandat å utarbeide begrunnende forslag til regelendringer for å iverksette en ordning med alkoholås sammen med program mot ruspåvirket kjøring. Vi vil likevel vise til uttalelsene i forarbeidene til reglene om promilleprogram, hvor terskelen for omgjøring omtales i Ot.prp. nr. 43 (1994-1995): ”Etter departementets syn bør det lite til før vilkårsbrudd fører til ny sak og dom på ubetinget fengsel, og en omgjørings sak bør skje kort tid etter brudd”. Det antas at denne uttalelsen fremdeles har gyldighet, da lovendringen fra 2007 kun utvider anvendelsesområdet for programmet og ikke rører ved konsekvensene ved brudd.

Økt bruk av alternative straffereaksjoner som alternativ til ubetinget fengsel, er avhengig av tillit fra påtalemyndighet og domstol, men også av allmennhetens oppfatning av hva som er rimelig/urimelig. Å lempe på kravene ved å tallfeste antall tillatte ugrunnede fravær, kan skape mistillit til ordningen.

Vi foreslår for øvrig at det framkommer tydelig under pkt 5.15.2 ”Tap av alkoholåsbetinget førerrett” at forutsetningene som var til stede ved utstedelse, skal være gjeldende under hele perioden. Om det avdekkes kombinasjonsmisbruk bør det tilsi tap av alkoholåsbetinget førerrett.

- **Avgrensning av målgruppe**

Forslaget innebærer at kun de mest alvorlige overtredelsene vil kvalifisere for ordningen. Dette er begrunnet med trafikksikkerhetshensyn, og henger sammen med koblingen av bruken av alkoholås til gjennomføring av program mot ruspåvirket kjøring.

Region nord vil bemerke at det ikke er riktig at målgruppa er begrenset til de mest alvorlige overtredelsene, men derimot til de som begår de mest alvorlige overtredelsene og som samtidig har førerkort. De som kjører i ruspåvirket tilstand men som ikke har/aldri har hatt førerkort faller av naturlige årsaker utenfor målgruppa.

Å knytte alkohol som alternativ til tap av førerrett som en del av program mot ruspåvirket kjøring, vil styrke innsatsen for å forebygge ny ruspåvirket kjøring. Det er likevel betenkelig at ”de som drikker mest” og de med gjentatt promillekjøring, er de som får mulighet til alkohol som alternativ til førerrett, mens de med lavpromille mister førerretten. Selv om straffen er et onde, vil muligheten til å beholde førerretten oppleves som et gode.

Marita S.Rabben
fung.ass.regiondirektør

Marit C. Wangsholm
rådgiver

2 vedlegg